

«شەرق شامىلى قۇرۇلۇشى» كىتاب نەشر قىلىش تۈرى (851)

“东风工程” 图书出版项目之851

دىقان-مالىلارغا ارناغان تىزبەكتى قوسىتىل كىتاپلار

农牧民双语系列丛书

قازاقشا جازبا تىل كىتاپشاسى

哈萨克语读本

بىلە خالىق باسپاسى

ديقان - مالشلارعا ارنالغان تىزبەكتى قوس ۋە تىل كىتاپشالارى

农牧民双语系列丛书

قازاقشا جازبا ۋە تىل كىتاپشاسى
哈萨克语读本

ۋەدىلدە ۋە تۈسىپقان قىزى

ۋەلىيا جۇماقن قىزى

بىلە خالىق باسپاسى

图书在版编目 (CIP) 数据

哈萨克语读本 / 迪丽达主编. — 奎屯: 伊犁人民出版社, 2009. 1

(农牧民新编双语系列丛书)

ISBN 978-7-5425-1002-0

I. 哈… II. 迪… III. 哈萨克语(中国少数民族语言)
— 自学参考资料 IV. H236

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2009) 第 011062 号

责任编辑: 库拉茜

责任校对: 热依扎

封面设计: 阿尔达克

哈萨克语读本 (哈文)

迪丽达 主编

伊犁人民出版社出版发行

(奎屯市北京西路 28 号 邮政编码 833200)

新疆新华书店经销

新疆新华印刷厂印刷

787×1092 毫米 32 开本 5 印张

2010年2月第1版 2010年2月第1次印刷

印数: 1—4780 册

ISBN 978-7-5425-1002-0

定价: 9.30 元

العى سوز

«شعس جهلى ينجهنه رياسى» — مهمله كهت پهن اوتونوميالى رايون ءبىر تۇتاس جوسپارلاپ، اوتونوميالى رايوندىق باسپا سوز مهكه مهسى اتقارۇعا ورنالاستىرعان، حالق جونىنەن اسا يىگىلىكتى ينجهنه رىيا. مۇنداعى باستى مىندەت — اقپارات، باسپا سوز ارقىلى بۇكىل شىنجياڭداعى ءارۇلت ەگىنشى - مالشىلارعا ىلىم - تەحنىكا بىلىمدەرىن جالپىلاستىرۇ، ولارعا وزىق مادەنىيەت تاراتۇ، سويتىپ، ءارۇلت ەگىنشى - مالشىلاردىڭ ىلىم - تەحنىكا بىلىمدەرىن ۇيرەنۇ، ساپالارىن جوعارىلاتۇ ولاردى كەدەيلىكتەن قۇتلىدىرىپ، دوڭگەلەك داۋلەتتى ورەگە جەتكىزۇ جونىندە اقپارات - باسپا سوزدىڭ ەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋ جۇيەسىن قۇرۇ بولپ تابىلدى.

بۇكىل شىنجياڭداعى «سان مىڭداعان اۋىل - قىستاققا» كىتاپ، دىبىس - كەسكىن بۇيىمدارىن جەتكىزۇدىڭ ءوزى «شعس جهلى ينجهنه رياسىنىڭ» ماڭىزدى وبىيەكتىلەرىنىڭ ءبىرى. وسى وبىيەكتى دە سوتسىيالىستىك جاڭاشا اۋىل - قىستاق قۇرۇ قۇربىلىسىنىڭ اياق السىن، ورتالىقتىڭ اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل - قىستاق دىقاندار قىزمەتى جونىندەگى ورنالاستىرۇنىڭ ماڭىزدى ءتۇيىنىن وزەك ەتە وتىرىپ، پارتىيانى، وتاندى، سوتسىيالىزمى ءسۇيۇ جونىندەگى، اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل - قىستاق، دىقاندار ءۇشىن ىلىم - تەحنىكا جالپىلاستىرۇ جونىندەگى، دەنساۋلىق ساقتاۋ، دەنساۋلىقتى قورعاۋ جونىندەگى، زاڭ جالپىلاستىرۇ جونىندەگى، ازامات

جاسنا تولماعاندارعا ارنالغان يدهيا - مورال قۇربلىسى
جونىندەگى، قوس ۶ تىل وقتىۋى جونىندەگى، ۇلتتاردىڭ
۶ داستۇرلى وزىق مادەنيەتن ساۋلەلەندىرۋ جونىندەگى، كوڭىل
اشۋ جونىندەگى، سوتسياليستىك جاڭاشا اۋىل - قىستاق قۇرۋ
جونىندەگى، دىنگە ماركىستىك كوزقاراستى، پارتىيانىڭ ۇلت
ساياساتى مەن ۶ دىن ساياساتىن جالپىلاستىرۋ جونىندەگى
باسلىمداردى - مەنە، وسى ون ۶ تۇر بويىنشا شىعارىلاتىن
باسلىمداردى باسپادان شىعارۋ ۇيىمداستىرىلىپ وتىر. وسى
باسلىمدارعا مازمۇنى جاقتان سوتسياليستىك جاراسىمدى
قوعام قۇرۋ، سوتسياليستىك جاڭاشا اۋىل - قىستاق قۇرۋ
نەگىزگى جەلى، ەگىن - مال شارۋاشىلىق رايوندارىندا
» ۶ ۇندىرىسى ورەندەگەن، تۇرمىس كۇيى جاقسارغان، اۋىل
سالتى ورەنيەتتى، قىستاق كوركى رەتتى دە تازا، باسقارۋى
دەموكراتىيالى » ورەگە جەتۋ نىسانا، » ەگىن - مال
شارۋاشىلىعىمەن، ەگىن - مال شارۋاشىلىعى رايوندارىمەن،
ەگىنشى - مالشىلارمەن ەتەنە بولۋ » ماقسات، ۶ ار ۇلت
ەگىنشى - مالشىلاردىڭ وقىپ تۇسىنە الۋى، ۇيرەنىپ بىلە
الۋى، يىگىلىگەنە جاراتا الۋى پرىنسىپ ەتىلدى، بۇل
كىتاپتاردىڭ ۶ تىلىنىڭ قاراپايىم، مازمۇنىنىڭ ۇعىنىقتى
بولۇنا قۇلىشىنىس جاسالدى، تەكىستكە سۋرەت قوسا بەرىلدى،
دىبىس تاسپاسى دايىندالدى، ۶ سويتىپ، كىتاپتاردىڭ
عىلمىلىلىعى، قولدانىلمالىلىعى، ۶ بىلىم بەرگىشتىگى جانە
قىزىقتىلىعى كورنەكتىلەندىرىلىپ، جاڭا تەحنىكا، جاڭاشا
كوزقاراس، جاڭا ۶ بىلىم ارقىلى ۶ ار ۇلت ەگىنشى -
مالشىلاردىڭ جاڭاشا ويلاۋىنا، تىڭ ۶ ورس اشۋىنا، كوز اياسىن
كەڭەيتۋىنە شاپىت بەرىلدى جانە كۇش سالىندى.
۶ ار ۇلت ەگىنشى - مالشىلاردىڭ كىتاپ ساتىپ الۋى،
كىتاپ وقۇ قىيىنشىلىعى ماسەلەسىن » شىعىس جەلى

ينجهنەرياسن» جۇرگىزۋارقىلى العاشقى ادمدا شەشىپ،
بۇكىل شينجياڭداغى ەگىن-مال شارۋاشلىغى رايوندارىن
كتاپپەن، دىبىس-كەسكىن بۇيىمدارمەن قامداۋدىڭ
تاپشىلىغى ماسەلەسىن ۋەنىمدى تۇردە باسەڭدەتىپ، از
ۋلتتاردىڭ تاڭداۋلى باسلىمدارىنىڭ قامتىلىم كۈلەمى مەن
ئىقبال كۇشىن اناعۇرلىم كەڭەيتىپ، ۋارۇلت ەگىشى-مالشى
قاۋىمىن ۋەنىمدى ارتتىرۇغا، كىرىستى مولايىتۇغا، عىلمى
جولمەن بايۇغا دۇرىس باستاۋ ۋۇشىن، ۋىزولارعا اقىلدىق
جاقتان ۋتىمدى كومەك جاسالۋىن جانە ولار ۋۇشىن رۇحانى
كۇش ازىرلەنۋىن تىلەيمىز.

شىنجياڭ اقىارات-باسپا ۋسوزى بويىنىشا
«شەمس جەلى يىنجەنەرياسىنا» جەتەكشىلىك
ەتۋ گروپپاسىنىڭ كەڭسەسى

序 言

一

哈萨克民族的母语—哈萨克语是随着哈萨克民族的繁衍足迹融合形成的，是历史悠久的语言之一。第一、哈萨克语的语源可以追溯到新疆远古期的塞种语、乌孙语等古部族语言；第二、进入中古时期，这股语脉先后与突骑斯语（撒里乌孙）、葛逻禄语、克普恰克语以及蒙古语、契丹语等语言接触融合，渐渐向克普恰克语组回拢；第三、蒙古西征的大互动又使它进一步融合了乃蛮、克烈、阿尔根、瓦克，弘吉刺、扎刺亦尔、阿里钦等主要部落的诸语言，最终融炼成为了现今的哈萨克语。

哈萨克民族及其族上部落自古为我国古代部族。汉文史籍中多以“可萨”、“曷萨”、“葛萨”等音译记载着它们的足迹。

哈萨克语言从谱系予以分类属于阿尔泰语系突厥语族西匈语支克普恰克语组，从其形态结

构予以分类属于粘着语，它不仅具有阿尔泰语系突厥语族之共性，而且有着自身独特的民族特性。

哈萨克语词汇具有着同源、兼容的特性。在哈萨克语的基本词汇中不仅有大量的突厥语族各语言同源词，而且哈萨克语的许多词汇与蒙古语族各语言也有着一定的同源性。这种同源词基本体现于它们在游牧经济畜牧业、畜牧兽医、哈医、蒙医名词术语等方面的词汇共性。哈萨克语从波斯语、阿拉伯语、俄罗斯语以及汉语借入了大量的借词，并将其予以演化为一般词汇，沿用至今，这些借词基本分为早期借词与近期借词。

哈萨克语言是研究哈萨克历史文化的活化石。为了营建哈萨克民族文化社区和文化生态区，有计划地保护哈萨克民族的文化遗产和保存完整的民族自然文化生态区，必须保护好哈萨克民族的语言及其由它承载的文化。

二

为了满足双语市场的需求，我们编写了全套双语系列丛书共八册，其中《汉语语音与汉字》、《汉语口语强化训练》、《汉语语法知识》、《汉语

读本》是供哈萨克民族学习汉语使用的；《哈萨克语语音》、《哈萨克语口语强化训练》、《哈萨克语语法》、《哈萨克语读本》是供汉族以及哈萨克族民考汉群体学习哈萨克语使用的。

这本《哈萨克语读本》是这套双语系列丛中供汉族以及哈萨克族民考汉群体学习哈萨克语使用的。

本套双语系列丛书在其结构内容的安排上，一则注重了系统性，即汉、哈语均包括语音、语法、口语、读本全套；二则注重了本民族传统文化的承载与丰富性；三则注重了实用性，旨在要使这套丛书不仅成为汉哈双语学习的有效工具，而且也成为相互传播和传承汉文化与哈萨克文化的使者。课文内容的设置充分体现了汉哈两种语言的风俗，口头禅、书面文字以及传统艺术等各个方面；四则尽力做到了形式多样，层次各异，短小精干。它是双语系列丛书的系统版，又是经济实惠的快捷版。

编者

2009年6月23日

目 录

序言	1
◆孩子们	1
◆糟糕的朋友	7
◆礼 貌	13
◆骆驼和羊	18
◆年月日	27
◆我们伟大的祖国	32
◆祖国的西大门—新疆	38
◆学校—知识的摇篮	46
◆民族大家庭	52
◆党政干部的职业道德	58
◆一颗钻石	64
◆疲倦与激情	73
◆对幸福的再认识	83
◆哈萨克谚语	93
◆纳吾热孜节	100
◆一个美丽的故事	110

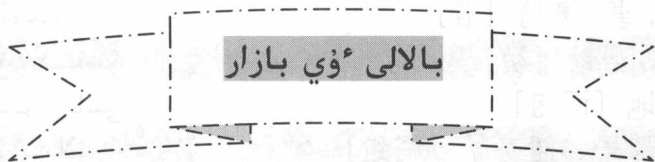
◆ 奇迹	120
◆ 一句良言的威力	131
◆ 宁静的夜晚月儿亮	140

主要参考文献	145
--------------	-----

后记	147
----------	-----

1. 《论语》中的“仁”	◆
2. 《孟子》中的“义”	◆
3. 《荀子》中的“礼”	◆
4. 《韩非子》中的“法”	◆
5. 《吕氏春秋》中的“德”	◆
6. 《淮南子》中的“道”	◆
7. 《论衡》中的“命”	◆
8. 《潜夫论》中的“性”	◆
9. 《抱朴子》中的“术”	◆
10. 《颜延之集》中的“文”	◆
11. 《谢灵运集》中的“景”	◆
12. 《鲍参军集》中的“情”	◆
13. 《庾子山集》中的“理”	◆
14. 《陈思王集》中的“志”	◆
15. 《曹子建集》中的“才”	◆
16. 《王右军集》中的“书”	◆
17. 《陶渊明集》中的“诗”	◆
18. 《庾信集》中的“赋”	◆
19. 《苏味道集》中的“策”	◆
20. 《李元阳集》中的“论”	◆
21. 《袁宏道集》中的“序”	◆
22. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
23. 《袁宏道集》中的“表”	◆
24. 《袁宏道集》中的“状”	◆
25. 《袁宏道集》中的“议”	◆
26. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
27. 《袁宏道集》中的“表”	◆
28. 《袁宏道集》中的“状”	◆
29. 《袁宏道集》中的“议”	◆
30. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
31. 《袁宏道集》中的“表”	◆
32. 《袁宏道集》中的“状”	◆
33. 《袁宏道集》中的“议”	◆
34. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
35. 《袁宏道集》中的“表”	◆
36. 《袁宏道集》中的“状”	◆
37. 《袁宏道集》中的“议”	◆
38. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
39. 《袁宏道集》中的“表”	◆
40. 《袁宏道集》中的“状”	◆
41. 《袁宏道集》中的“议”	◆
42. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
43. 《袁宏道集》中的“表”	◆
44. 《袁宏道集》中的“状”	◆
45. 《袁宏道集》中的“议”	◆
46. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
47. 《袁宏道集》中的“表”	◆
48. 《袁宏道集》中的“状”	◆
49. 《袁宏道集》中的“议”	◆
50. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
51. 《袁宏道集》中的“表”	◆
52. 《袁宏道集》中的“状”	◆
53. 《袁宏道集》中的“议”	◆
54. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
55. 《袁宏道集》中的“表”	◆
56. 《袁宏道集》中的“状”	◆
57. 《袁宏道集》中的“议”	◆
58. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
59. 《袁宏道集》中的“表”	◆
60. 《袁宏道集》中的“状”	◆
61. 《袁宏道集》中的“议”	◆
62. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
63. 《袁宏道集》中的“表”	◆
64. 《袁宏道集》中的“状”	◆
65. 《袁宏道集》中的“议”	◆
66. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
67. 《袁宏道集》中的“表”	◆
68. 《袁宏道集》中的“状”	◆
69. 《袁宏道集》中的“议”	◆
70. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
71. 《袁宏道集》中的“表”	◆
72. 《袁宏道集》中的“状”	◆
73. 《袁宏道集》中的“议”	◆
74. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
75. 《袁宏道集》中的“表”	◆
76. 《袁宏道集》中的“状”	◆
77. 《袁宏道集》中的“议”	◆
78. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
79. 《袁宏道集》中的“表”	◆
80. 《袁宏道集》中的“状”	◆
81. 《袁宏道集》中的“议”	◆
82. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
83. 《袁宏道集》中的“表”	◆
84. 《袁宏道集》中的“状”	◆
85. 《袁宏道集》中的“议”	◆
86. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
87. 《袁宏道集》中的“表”	◆
88. 《袁宏道集》中的“状”	◆
89. 《袁宏道集》中的“议”	◆
90. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
91. 《袁宏道集》中的“表”	◆
92. 《袁宏道集》中的“状”	◆
93. 《袁宏道集》中的“议”	◆
94. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
95. 《袁宏道集》中的“表”	◆
96. 《袁宏道集》中的“状”	◆
97. 《袁宏道集》中的“议”	◆
98. 《袁宏道集》中的“疏”	◆
99. 《袁宏道集》中的“表”	◆
100. 《袁宏道集》中的“状”	◆

● 关键词语精读

بالالار
孩子们

جازعى دەمالس كەزىندە بىرنەشە بالا جۇمىس باسنا باردى. ونداعى اتا-انالارنىڭ جۇمىسنا كۈمەكتەستى. كامىلا مەن كۇلاش ەگىن باسنا بارىپ، باۋ بايلاسپ، ماساق تەرىستى. مۇرات پەن ابىكەن شۈمەلە تارتقان كۈلككە ءمىندى. ەندى بىرنەشەۋى اۋىلدا بولپ، تاي-قۇنانعا ءمىنىپ، جىلقى قايردى، ايعىر ۇيرلەرنى ايداپ اكەلىپ، قۇلىنداردى بايلاستى.

词语 ھەكە سوزدەر

暑假 [词组]

جازعى دەمالس

几个、若干个 [数]

بىرنەشە

孩子、小孩 [名]	بالا
劳动的地方 [词组]	جۇمىس باسى
父母 [词组]	اتا-انا
活、事、事情 [名]	جۇمىس
帮、帮助 [动]	كۆمەكتەشۈ
田地 [词组]	هەگن باسى
系带子、捆麦子 [词组]	باۋ بايلاۋ
拾麦穗 [词组]	ماساق تەرۋ
草堆 [名]	شومەلە (كۇيانا)
拖、拉 [动]	تارتۋ
耕畜、役畜、头口 [名]	كولىك
骑、乘 [动]	ئىمىنۋ
阿吾勒 [名]	اۋىل
二岁马和三岁马 [词组]	تاي-قۇنان
马、马匹、马群 [名]	جىلقى
①赶来; ②使返回、使转向其他方向 [动]	قايرىۋ
马群 [词组]	ايغىر ئۇيرى
赶、驱赶、驱逐 [动]	ايداۋماق
马驹 [名]	قۇلن
①结、扣; ②系绳 [动]	بايلاۋ

强化训练 كۈشەيتپە ماشىق

一、朗读下列句子并将其译成汉文。

1. ءبىز ەندى ەكى ايتادان كەينىن جازعى دەمالسقا تارايمىز.
2. جازعى دەمالس كەزىندە، بالالار اتا-انالارنىڭ جۇمىسىنا كۈمەكتەستى.
3. گاۋھار مەن اقبوتا ەگىن باسىندا جۇمىس سىتەدى.
4. ەركىن باۋ بايلاستى، اقبوتا ماساق تەرىستى.
5. مىنا كولىككە ەكەۋمىز مىنەيك.

二、将下列关键词组译成哈文。

几个朋友	孩子和父母
帮助拾麦穗	骑马
使马群返回	阿吾勒的小伙子
乘耕畜	赶马

三、用下列关键词语组词。

ەگىن	جۇمىس
ءمىنۋ	بايلاۋ
جىلقى	ايداۋ

四、用下列关键词语造句。

جۇمىس باسى:
 اتا-انا:
 ماساق تەرۋ:

ئىمىنۇ:

اۋىل:

五、连线下列各词语。

ادام	ماساق
ئىمىنۇ	جازعى
كومەكتەسۇ	جىلقى
تەرۇ	باۋ
بايلاۋ	اتقا
دەمالس	اۋىلدىك
قايرىۋ	بىرنەشە
بالالارى	جۇمىسقا

六、用括号里的词语填空。

(مەن، ەگىن، قايردى، دەمالس، كومەكتەستى،
باسنا، بايلادى)

1. جازعى _____ كەزىندە بىرنەشە بالا جۇمىس _____ باردى.
2. ولار اتا-انالارىنىڭ جۇمىسنا _____.
3. كامىلا مەن كۇلاش _____ باسنا باردى.
4. مۇرات ەگىن باسنىدا باۋ _____.
5. _____ اتقا ئىمىنپ تاۋغا شىقتىم.
6. اقبلەك جىلقى _____.

七、替换练习。

1. بىرنەشە بالا جۇمىس باسنا باردى. (ەگىن، وشاق)
2. سەن ماغان كۈمەكتەسىپ جىبەرشى! (وعان، ايگۈلگە، ەرنارعا، اقبلەككە، مۇعالمىغا، اتا-اناغا)
3. ايدار مەن شاتتىق ماساق تەردى. (بۇلدىرگەن، قاراقتات، تاغقۇراي)
4. مۇرات پەن ابكەن اتقا مەندى. (تايغا، وگىزگە، ەسەككە، تۇيەگە)
5. ەسبول ايعىر ئويرلەرىن ورسكە ايدادى. (مالدى، جىلقىلاردى، سىرلاردى، قويلاردى)

八、根据课文内容，选择正确答案。

1. بالالار جۇمىس باسنا نەگە باردى؟
 - A. ويناۋعا باردى
 - B. دەمالۋعا باردى
 - C. اتا-انالارنىڭ جۇمىسنا كۈمەكتەسۈگە باردى
 - D. بالق اۋلاۋعا باردى
2. كىم باۋ بايلاستى؟
 - A. كامىلا مەن كۇلاش
 - B. مۇرات
 - C. ابكەن
 - D. باسقۇلار

3. بالالار قاي كه زده جۇمىس باسنا باردى؟

A. قىسقى دەمالىس كه زىنده

B. جازعى دەمالىس كه زىنده

C. وكتابر مەرەكەسى كه زىنده

D. ماي مەرەكەسى كه زىنده

4. مۇرات پەن ابىكەن

A. شومەلە تارتقان كولىككە ءمىندى

B. تاي - قۇنانغا ءمىنىپ، جىلقى قايردى

C. ايعىر ۇيرلەرىن ايداپ اكەلدى

D. قۇلىنداردى بايلاستى